

San'at ve teknik: Hayır! Teknik ve san'at. Bütün teknikler hizmete hazır, bizi bekliyorlar.

Şehir, yeni şehir, her gün biraz daha eski şehrin üstünde yükselicek.

Asri teknikler sayesinde vücuda getirilen mimari inkalâbı, bugünkü şehirlerin urbanizasyonu işini halletmiştir.

Asri teknikler nasıldır? Yeni ve verimlidirler: Çelik, çimento, cam, bol hava, sessizliğin temini, müşterek ev işlerinin teşkilâtlandırılması, otomobil ile yayanın ayrılması.

Güneş, genişlik, ağaçlar. Güneş her evin içine cam duvarlardan süzülecek. Evin önünde geniş sahalara; gök. Evin yanında ağaçlar, çimenlikler, yollar, oyun yerleri. Bundan sonra da şehrin toprağı «yeşil bir şehrin» bütün toprağı yayaların olacak.

Yeşil şehirde çocuklar ve aileler. Yeşil şehirde yaşayan vücut: ciğer, adım, yeşil şehirde çarpan kalp: güneş, yeşillik, genişlik. Böyle olunca göreceksiniz herkes ne büyük bir şevkle kendine düşen iş payını fabrikasına, tezgâhına, bürosuna verecek. Yeşil şehre doğru «ışıklı şehir» deki yuvaya doğru yaya ilerliyen halkı bir gözünüzün önüne getirin.

Şehrin adı artık «ışıklı şehir» dir. Bütün teknikler hizmete hazır. İcat ediciler gerçek olan saadet için çalışırlar; o vakit cemiyet sebeple netice arasında, emeğile bunun mükâfatı arasında doğru bir münasebet hissedecektir: Işıklı yuva.

Halkı bir araya toplayın, yahut insanları teker teker çağırın, onlara insanın yaratıcı dehasile müthiş bir eşya ve meta yığını yapmak için makinaları icat ettiğini anlatın. Bu işin çoktan olup bittiğini de söyledikten sonra sorun: «Bugün - 1938 de - sizin payınıza düşen nedir?» «Hiç!» diye cevap verecekler. Siz ki düşünmek, münakaşa etmek, hayal kurmak ve neticeler çıkarmak vasıtalarına sahipsiniz, onlara şunu söyleyin: «Dostlar, dostlarım, makina cemiyeti size pek yakında ışıklı yuvalar verecek.»

Sarfedilen emekle; elde edilen verim arasında bir bağ kurmak için bir cemiyeti şu esaslı iyiliklerle cihazlandırmaktan başka âmil bulunamayacağını sanıyorum: Beslenmek, giyinmek, barınmak, dinlenmek.

Bu vazifeleri yerine getirdiği gün, makina medeniyeti, kuvvetli, sağlam ve bütün birliğini kazanmış olacaktır. Barbarlık, keşmekeş, çarpışmalar kalmıyacak ve bunlar yeni cemiyetin gerisinde, bugünden ölmeğe başlayan eski cemiyetin harabeleri arasına gömülüp kalacaklardır.

Türkçeye çeviren: Adnan CEMGİL

Şeyh Bedrettin'in varidatı

M. Şerefeddin YALTKAYA

Sufiler; sülûk dedikleri bir takım ruhî safhalardan geçerler; bu safhalarda gördükleri rüyalara ve murakabe halinde kendilerine vürut eden manalara büyük ehemmiyet verirler. Bunların hepsini kendilerine semavî bir işaret, gaybî ve manevî bir ilham addederler.

Siyasî adamlar hatırat yazdıkları gibi bunlar da bu ilhamları varidat ve vakıat namile toplamışlardır. Muhiddin bin Arabî fütuhatında birçok varidatını kayd ve zaptetmiştir. (Fusus) u da keneâsine rüyada verilmiştir.

Bedrettin de efkâr ve varidatını ufak bir risalede toplamıştır. Ben; on üç yıl önce buna dair neşretmiş olduğum bir monografide bunun varidatının mühim yerlerini tahlil etmiş idim.

Bu kitabı şerhedenlerden başhyan muhalefet ve muvafakat din noktasından takip edilmiş; şimdiye kadar kimse bunu ilmen tahlil etmemiş ve bu kitabın maddelerinin nereden alındığı araştırılmamıştır.

Bu kadar gürültüye bâis olmuş olan bu kitapta hiçbir orijinalite yoktur. Bedrettin bu kitabında yeni bir fikir söylememiştir. Bu sözü mü ispat için Bedrettin'den evvelki müelliflere ve onun zamanından evvelki zamanlara bir göz atmak lüzumu vardır. Bilirsiniz ki bizde felsefe demek yalnız Aristo felsefesi olan Pérîpatétizm - Meşşaiyye demek olduğu gibi filozof diye de bildiğimiz yalnız bu felsefeyi takip edenlerdir.

Bu felsefeyi müslimler arasında şarkta İbni Sina ve garpta İbni Rüşd takip ve tehzîp etmiş ve bunu islâm dininin itikadiyatı ile tevfiik etmeğe uğraşmış idiler.

İslâmda zaman itibarile bu filozoflara takaddüm eden ve bunlara yol açan kelâmcıların da takip eyledikleri ve bildikleri felsefe bu felsefe idi. Bunların da İran ve Hind felsefesinden bildikleri birkaç şeyden ibaret idi. Bu kelâmcılardan ve bu filozoflardan sonra yetişen İbni Arabî ve İbni Seb'in gibi mutasavvıfların ve batınîlerin bildikleri felsefe de Yunanın bu meşşaiyye felsefesi idi.

VÂRİDÂT (Bedreddin Simâvî'nin)

- 1 HATİCE OCAKOĞLU, Harîrîzâde'nin Şeyh Bedreddîn Vâridât'ı üzerine şerhinin tahkîk ve değerlendirmesi (1-100. varaklar arası), Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2009

ŞEYH BEDREDDİN'İN VARİDÂT'I ve ŞEYH
MUHYİDDİN YAVSİ'NİN ŞERHİ ÜZERİNE BİR
DEĞERLENDİRME*

Dr. Mustafa AŞKAR

Bilindiği gibi bu eserin aslı olan *Varidât* gerek kültür tarihimizde gerekse tasavvuf tarihinde üzerinde en çok tartışılan eserler arasında olup, eserin, Osmanlı Devletinin *Fetret Dönemi* yaşadığı bir zamanda isyan ter-
tip eden ve sonuçta idam edilen Simavna Kadısıoğlu *Şeyh Bedreddin* (ö.
823/1420)'e ait olduğu kabul edilir¹. Maalesef günümüzde bazı çevreler-
de, bu eser adeta sömürülmüş, ilmî-akademik yaklaşımdan uzak bir şekil-
de tüketilmiştir². Gerçekten *Şeyh Bedreddin* adı bir takım imajlar ve ön-
yargılar eşliğinde anılmaktadır³. Ülkemizde Ahmet Yaşar Ocak'ın da
ifade ettiği gibi *Şeyh Bedreddin* ve İsyamı hakkında oldukça fazla sayıda
araştırmalar yapılmıştır⁴. Ancak bizim de burada yararlandığımız ve ilmî
anlamda ciddi bulduğumuz eserlerin dışındaki çalışmalar maksatlı ve ide-
olojik gözükmektedir.

* Bu çalışma geniş olarak "*İskilipli Şeyh Muhyiddin Yavsî Hayatı, Eserleri ve Tasav-
vuf Anlayışı*" adıyla kitap halinde yayınlanmıştır. Bkz. Mustafa Aşkar, *İskilipli Şeyh
Muhyiddin Yavsî Hayatı, Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı*, (Verâ Yayınları) Ankara
1996.

- 1 *Şeyh Bedreddin*'in hayatı ve isyamı konusunda geniş bilgi için bkz. Ali, Mustafa bin
Ahmed, *Kühü'l-Ahbâr*, c. V, (Dâru't-Tibâati'l-Amire) İstanbul 1277, ss. 142-
144; el-Lekvenî, *Kitâbu't-Ta'likâti's-Seniyye* (el-Fevâidu's-Behiyye fi Terâcimi'l-
Hanefiyye içinde aynı müellifin eki), (Matbaatü's-Saade) Kahire 1324, ss. 127-128;
M. Şerafeddin Yalıtaya, *Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin*, (Evkâf-ı İslâmiyye
Matbaası) İstanbul 1924/1330; Bilâl Dindar, *Şeyh Badr al-Din Mahmud et Ses
Waridât*, (Kültür Bakanlığı Yayınları) Ankara 1990; Mustafa Aşkar, *Molla Fenari
ve Vahdet-i Vücûd Anlayışı*, (Muradiye Kültür Vakfı Yayınları) Ankara 1992, ss.
62-63.
- 2 Bkz. İsmet Zeki Eyüboğlu, *Şehy Bedreddin Varidât*, (Der Yayınları) İstanbul 1991,
Vecihi Timuroğlu, *Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin ve Varidât*, (Yazko) İstan-
bul 1982; Cemil Yener, *Şeyh Bedreddin Varidât*, (Elif Yayınları) İstanbul 1970;
Çetin Yetkin, *Türk Halk Hareketleri ve Devrimler*, (Say) İstanbul 1984.
- 3 Bu yorumlarla ilgili olarak bkz. Müfit Yüksel, "*Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedred-
din*", Tezkire (Bahar-Yaz), İstanbul 1994, s. 57.
- 4 Ahmet Yaşar Ocak, *Osmanlı İmparatorluğunda Marjinal Sâfîlik: Kalenderlik (XIV
ve XVII. Yüzyıllar)*, (TTK Basımevi) Ankara 1992, s. 130, dipnot 293. Ayrıca aynı
dipnotta Ahmet Yaşar Ocak, *Şeyh Bedreddin ve fikirleri*, daha sonraki devirlerde

Ankara Üniversitesi

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

cilt: XXXVIII - 1998, Ankara, s. 447-451

D.001

HAZİRAN 1999